

המלצות לשר החוץ החדש: מסרים מדיניים ראשונים

מאי 2020

שר החוץ החדש צריך לנסות להוביל מהלך של תיקון במדיניות-החוץ האזורית של ישראל. בתקופה הראשונה לכהונתו, עליו להעביר מסרים – פומביים וחשאיים – שיצביעו על כוונותיו המדיניות ויחזקו יחסים מדיניים. צוות חשיבה של מכון מיתווים – בו חברים ד"ר נמרוד גורן, מירב כהנא-דגן, ד"ר ליאור להרס, ח"כ לשעבר קסניה סבטלובה, ד"ר רועי קיבריק וד"ר מאיה שיאון צדקיהו – גיבש המלצות למסרים מדיניים שראוי להעביר בתקופה זו לגבי היחסים עם מדינות ערב, הפלסטינים ואירופה.

א. יחסי ישראל-מדינות ערב

1. ישראל מעוניינת בחיזוק השלום עם מצרים וירדן ובכינון שלום עם מדינות ערב נוספות, במטרה לכונן יחסים נורמליים עם שכנותיה במזרח התיכון. מנהיגי מדינות ערב מוזמנים לבקר בישראל.
2. היחסים בין ישראל למדינות ערב צריכים לחרוג מהתחום הביטחוני ומאופיים החשאי, ולהתבסס גם על שיתופי פעולה מדיניים, כלכליים ואזרחיים, בעלי אופי גלוי.
3. ישראל מייחסת חשיבות ליוזמת השלום הערבית, מברכת על נכונות העולם הערבי להציע אותה ולאשרר אותה מחדש לאורך השנים, ורואה בה הזדמנות לקידום משא ומתן עם הפלסטינים. ישראל מעוניינת בהתנעת תהליך שלום אזורי, בו תהיינה מעורבות גם מדינות ערב וגם הרשות הפלסטינית.
4. ישראל מאמינה שלמדינות ערב יכול להיות תפקיד משמעותי בקידום שלום ישראלי-פלסטיני, ושקידום שלום ישראלי-פלסטיני יסייע משמעותית ליישום הזדמנויות אזוריות ולמימוש הפוטנציאל הלא-ממומש של יחסי ישראל עם מדינות ערב. ישראל קוראת לכינוס של ועידה אזורית להתנעת התהליך.
5. ישראל מעוניינת לשתף פעולה עם מדינות ערב בפרויקטים שיחברו בין העמים, ישנו עמדות שליליות וייצרו קשרים של שלום. ישראל מעוניינת לתרום מהמומחיות שלה בתחומי מים, אקלים, אנרגיות מתחדשות וביטחון לרווחת מדינות ערב ותושביהן.
6. ישראל מאמינה שמיקומה הגאוגרפי-פוליטי הייחודי מאפשר לה למלא תפקיד משמעותי בהגברת החיבורים ושיתופי הפעולה בין אירופה למזרח התיכון. הדבר כבר מתרחש במזרח אגן הים התיכון, ויש להרחיב אותו לכדי שיתוף פעולה רב-אזורי נרחב וממוסד, שיועיל לישראל ולמדינות ערב גם יחד.
7. ישראל תיתן עדיפות עליונה לשיקום היחסים עם ירדן והאמון עם המלך עבדאללה. מדובר ביחסים בעלי חשיבות אסטרטגית עליונה, שיש לחזק ולפתח. ישראל מכירה במעמד המיוחד של ירדן במקומות הקדושים לאסלאם בירושלים. היא תפעל לקדם פרויקטים משותפים חדשים, לעמוד במחויבויות קודמות, ולסייע לירדן בהתמודדות עם אתגרי הפליטים והטרור.
8. ישראל מכירה במרכזיות האזורית של מצרים ובתפקיד החשוב שהיא ממלאת בקידום משא ומתן ישראלי-פלסטיני ובמניעת הסלמה בין ישראל לרצועת עזה. ישראל מברכת על שיתוף הפעולה הגובר עם מצרים בתחום הגז הטבעי ותשקיע מאמצים לקדם גם את היחסים האזרחיים עמה. בשלב ראשון, ישראל תמנה באופן מידי שגריר/ה חדש/ה למצרים, לאחר תקופה ארוכה בה התפקיד לא היה מאויש.

ב. יחסי ישראל-פלסטינים

1. ישראל מעוניינת בשלום עם הפלסטינים על בסיס פתרון שתי-המדינות ותנקוט צעדים לקדם זאת. פתרון הסוגייה הפלסטינית, ולא רק חתירה להסדרה בעזה, הוא יעד בעדיפות גבוהה עבור ישראל.
2. ישראל מושיטה יד להנהגת הרשות הפלסטינית לחידוש ההידברות ותהליך השלום, ומעוניינת לייצר ערוץ קשר ישיר בין מנהיגים ובכירים. ישראל רואה חשיבות גם בקידום קשרים ודיאלוג בין שני העמים ובבניית אמון וכבוד הדדי.
3. ישראל אינה רוצה בקריסת הרשות הפלסטינית. היא רואה בה שותפה למשא ומתן, ושותפה מרכזית לפתרון המצב בעזה. ישראל בוחרת להתנהל מול הרשות הפלסטינית, שמכירה בה, ולא מול החמאס, שמתנגד לזכות קיומה.
4. ישראל מעוניינת להמשיך ולפעול עם הרשות הפלסטינית כדי למנוע הידרדרות ביטחונית ולתת מענה לאתגרים והזדמנויות משותפים בתחומים נוספים. ישראל תתמוך במאמצים של הרשות הפלסטינית לאחד את הגדה המערבית ורצועת עזה לכדי ישות פוליטית אחת תחת הנהגתה ולקיים בחירות.
5. ישראל מחויבת לסייע לשיפור תנאי החיים של הפלסטינים, לא כתחליף לפתרון מדיני אלא מתוך מחויבות מוסרית-הומניטרית. היא מזמינה את הקהילה הבינלאומית לתרום לכך, כמו גם למאמצים מדיניים לקידום שלום.
6. ישראל נכונה לאפשר את הרחבת הבנייה שתוכננה בקלקיליה עקב הגידול הטבעי, להימנע מהריסות בתים ומבני ציבור במזרח ירושלים ובשטחי סי, להגדיל את מספר אישורי הכניסה לעבודה בישראל, ולהקל על חופש תנועה והעברת כספי מיסים.
7. ישראל מעריכה את המאמצים שהשקיע הממשל האמריקאי בגיבוש חזון השלום שלו, אך מדגישה כי פתרון הסכסוך צריך להגיע ממשא ומתן ישיר בין הצדדים – בסיוע אזורי ובינלאומי – תוך התחשבות בצרכים ובשאיפות של שני העמים.
8. ישראל לא תנקוט צעדי סיפוח חד-צדדיים בשטחים, תקפיא בנייה בהתנחלויות שמסכנת את היתכנות פתרון שתי-המדינות, ותשמור על הסטטוס קוו במקומות הקדושים בירושלים.

ג. יחסי ישראל-אירופה

1. ישראל רוצה לפתוח דף חדש ביחסים שלה עם האיחוד האירופי. היא רואה באיחוד האירופי ידיד ושותף ערכי, ומעוניינת בהעמקה והרחבה של שיתופי הפעולה המגוונים והחיוביים עמו.
2. ישראל תוסיף לקדם יחסים בילטרליים עם מדינות באיחוד האירופי, ורואה בזה כלי יעיל להשפעה גם על תהליכי קבלת החלטות בבריסל. ואולם, היא לא תנצל זאת להחלשת האיחוד האירופי ולהעמקת הפיצול בו.
3. ישראל, כמדינה שמחויבת לערכי הדמוקרטיה הליברלית, רואה חשיבות באיחוד אירופי חזק שממלא תפקיד בזירה העולמית, ותיתן עדיפות לקשרים עם מדינות באירופה שחולקות את אותם ערכים.
4. ישראל תוסיף לבקר מהלכים של האיחוד שהיא מתנגדת להם, אך תעשה זאת באמצעות דיאלוג פתוח וכן, ובאווירה חיובית ככל שניתן. הממשלה החדשה תפסיק את ההתלהמות וההסתה כלפי האיחוד האירופי, ותתייחס באופן ענייני לביקורת שנשמעת מכיוונו.

5. ישראל תמשיך לחזק את הברית עם יוון וקפריסין ולקדם שיתופי פעולה נוספים במזרח אגן הים התיכון, כולל הקמת מסגרות אזוריות בהשתתפות מדינות אירופיות וערביות והחזרת היחסים עם תורכיה לדרג שגרירים.
6. ישראל מזמינה את נשיאת הנציבות האירופית פון דר ליין לביקור רשמי בישראל, שיכלול פגישה עם ראש הממשלה. שר החוץ יקיים ביקור מדיני באירופה, במהלכו יבקש להיפגש גם עם שר החוץ האירופי בורל.
7. ישראל מעוניינת בחידוש הדיאלוג הפוליטי רם-הדרג עם האיחוד האירופי. היא קוראת לכנס מחדש את מועצת האסוציאציה שמוקפאת מאז 2012, לעדכן הסכמים ישנים ולדון בהסכמי שיתוף פעולה חדשים.
8. ישראל מקדמת בברכה את ההצעה האירופית משנת 2013 לכינון שותפות מועדפת מיוחדת עם ישראל לעת שלום, ומעוניינת לפתוח בדיאלוג עם האיחוד האירופי לגיבוש תכנים אפשריים.
9. ישראל מעריכה את התמיכה שמעניק האיחוד לקידום דיאלוג ושיתוף פעולה ישראל-פלסטיני, גם דרך ארגוני חברה אזרחית, ואת מאמצי האיחוד האירופי לקדם שלום ודמוקרטיה באזור.
10. ישראל מעוניינת להביא לידיעת האיחוד האירופי כי היא רוצה בחידוש התהליך המדיני עם הפלסטינים, ותימנע מנקיטת צעדים חד-צדדיים שיסכנו את היתכנות פתרון שתי-המדינות.